

De Heraut

Door de

Bereformeerde Kerken in Nederland.

Het nadrukken van den inhoud van dit blad is verboden overeenkomstig de Wet op het Auteursrecht.

Zondag 18 Mei 1919. N°. 2156.

Abonnementsprijs: franco aan huis, per drie maanden /1.50 bij vooruitbetaling voor het Buitenland en Ned.-Indië per jaar /7.20 bij vooruitbetaling. Afzonderlijke nummers /—15.
Advertentie: van 1 tot 6 regels /1.30, met inbegrip van bewijzenummer, voor elk regel meer /—20. Aanvragen en vermelding van leidegaven /—12 per regel.

Van de Kerk.

XVIII.

Gij zijt toch onze Vader, want Abraham weet van ons niet, en Israël kent ons niet. Gij, o Heere, zijt onze Vader; onze Verlosser, van ouds af, is uw naam.
Jesaja LXIII: 16.

Doorziet men helder de afdoende betekenis, die de traditie en het oordeel der Kerk, naar der Roomschen opvatting, voor het dieper inzicht in de eerst later tot volledige openbaring gekomen leerstukken bezitten moesten, dan ligt het in den aard der zaak, dat ons beroep op de uitspraken der H. Schrift, om hun beweringen te weerleggen, moeilijk tot een beslissend resultaat tusschen hen en ons kan leiden. Dat men desmetten van Roomsche zijde niet ongenegen bleek, om ook het getuigenis der Schrift tot staving van zijn beweringen voort te brengen, is te verklaren uit de zucht, om ook in den dogmatistischen strijd met het Protestantisme zich op afdoende wijze te kunnen verdedigen. Men zou van Roomsche zijde zijn belijdenis over hetgeen na 't sterven te gebeuren staat, zonder aarzeling even bevestigend houden, ook al zou hiervoor geen enkel rechtstreeks getuigenis uit de H. Schrift kunnen worden aangehaald. Tegenover ons daarentegen moest aan het Schriftgetuigenis zeer bijzondere betekenis worden toegekend, en zoo verklaart het zich uit wat hoofde het beroep op de Schrift vooral tegenover het Protestantisme werd aangewend. Het hoofdschil tusschen de twee partijen was en bleef schillen in de vraag, of er door wie op aarde achterbleven al dan niet nog iets ten faveure van de gestorven kon verricht worden. Het is op deze vraag, dat van Roomsche zijde in steeds meer stelligen zin op bevestigende wijze geantwoord werd, terwijl het onzerzijds van meet af beslist en uitgemaakt was, dat we, ja, totaals den laatste snik nog het uiterste beproeven mochten en moesten, om wie ons na aan het harte lag tot volledige bekeering te bewegen, maar dan ook, dat, zoo als de laatste snik het sterven had ingeluid, we machteloos bij het lijk stonden, indien het niet vóór het sterven tot hartgrondige bekeering gekomen was. Reeds in zooverre nu was het uiterst moeilijk ons hierover met de Roomschen te verstaan, dat zij een geheel andere opvatting van de wedergeboorte koesterden, voortvloed ook na de bekeering doorgaanden zondstrijd schier los hier naast plaatsten, en hiervoor dan een geheel eigen oplossing zochten.

Beslissend was voor ons steeds het slotuitspraak, dat Jesaja ons bracht aan het slot van zijn 63e hoofdstuk. Daar toch lezen we: «Gij zijt toch onze Vader, want Abraham weet van ons niet, en Israël kent ons niet. Gij, o Heere, zijt onze Vader, onze Verlosser van ouds af is uw naam.» Deze uitspraak is derwijze afdoende en alle mogelijkheid van het tegendeel uitsluitend, dat het ons nog steeds onbegrijpelijk blijft, hoe men, in weerwil van deze zoo afdoende uitspraak, zich toch nog met zijn verwachtingen in het tegendeel in kon denken. Hier toch wordt na het sterven alle verdere bewuste gemeenschap met wie men op aarde achterliet, afgesneden. Niet, dat men niet over en weder in liefde met elkaar zou kunnen blijven meeleven; dat we de nagedachtenis van wie ons in den dood verliet, niet in eere pogden te houden; en dat niet ook omgekeerd wie wegstierf zijn achtergebleven betrekkingen niet zou kunnen gedenken; doch ook dit zelfs zou toch een gematigd karakter moeten dragen. Bleek toch van achteren, dat wie we achterliet op aarde, niet verkoren waren, of ook dat wie in den dood van ons ging, niet waarachtiglijk, eer hij stierf, bekeerd was geweest, zoo zou er onzekerheid intreden, en onze hopen wankelen kunnen. Een uitspraak als Jesaja ons in het slot van zijn 63e hoofdstuk bracht, is intusschen op zichzelf reeds in die mate beslissend en uitwijdend, dat er voor wie hij de Schrift zweert, geen mogelijkheid meer kan intreden, alsof de gestorvenen uit het Vaderhuis op hen die nog op aarde vertoefden een zegenend invloed konden uitoefenen. Het verband tusschen beide is door den dood afgesneden. Wie achterbleef, mist reële gemeenschap met wie ging, en wie ging kon op wie achterbleef niet meer in heiligen zin terugwerken. Staat 't eenmaal vast, dat wie ons verlaat om de eeuwigheid in te gaan, geen kennis meer met ons onderhoudt, en in geen enkele reële effectieve betrekking meer met ons staat, dan treedt bij het sterven een scheiding in tusschen wie blijft en wie gaat, en geeft

zich aan illusie over, wie het zich voorstelt alsof de betrekkingen, waarin we hier op aarde saam verkeerden, ook na de scheiding door het sterven op even effectieve wijze wierden voortgezet.

De plaatsen uit de Heilige Schrift waarop men zich ten bewijze van het tegendeel beroept, zijn dan ook ten eenenmale ontbloot van bewijskracht. Op den voorgrond plaatst men hierbij gemeenlijk wat te vinden is in vs. 43—46 van het 12 hoofdstuk van het tweede boek der Maccabeën. Hier wordt vermeld, dat een der helden uit den Maccabeënstrijd twee duizend drachmen naar Jeruzalem zond als een offerande voor zijn zonden. En hiervan wordt dan gezegd, dat deze held hierin uitnemend handelde, omdat hij hierbij dacht aan de opstanding. Had hij toch niet de hopen gekoesterd, dat de gesneuvelden weer zouden opstaan, zoo zou het overbodig en ijdel geweest zijn, voor de doden te bidden. Doch al spreekt zich nu hierin vrij duidelijk uit, dat deze vrome held in de meening verkeerde, dat hij voor de gesneuvelden nog ten goede kon optreden, voor ons mist dit toch alle bewijskracht, daar het tweede boek van de Maccabeën voor ons tot de apocryphe geschriften behoort, en dat, ook al gaaf men hierop niet nader in, de held, die dit getuigenis van zich liet uitgaan, daarom nog allerminst een profeet was, aan wiens meening gezag kon worden toegekend. Anders daarentegen staat het met Matth. V: 22, 25 v.v. en XII: 32, en evenzoo met 1 Cor. III: 11—15, Philippensen II: 10 en 1 Petr. III: 18—20. Deze uitspraken toch zijn genomen uit echte deelen der Heilige Schrift, wier gezag ook door ons erkend wordt. Bezien we daarom deze getuigenissen van naderbij. Matth. V: 22 houdt de bekende vermaning van Christus in: «Doch ik zeg u, zoo wie ten onrechte op zijnen broeder toornig is, die zal strafbaar zijn door het gericht; en wie tot zijnen broeder zegt Raka, die zal strafbaar zijn voor den Grooten Raad; maar wie zegt: Gij dwaas! die zal strafbaar zijn door het heilsche vuur.» Drie graden van onbroederlijken zin worden hier alzo onder strafbedreiging geplaatst, en die drie bedreigde straffen klimmen in bidden ernst. Er kan sprake zijn van ongewettigden toorn jegens zijn broeder. Welnu, wie daarin vervalt, kan onder den gewonen aardschen rechter vallen. Wie verder ging in zijn onbroederlijke wijze van bejegening, zal ernstiger dan door aardsche rechters worden gekastijd, en terecht moeten staan voor wat wij konden noemen den Hoogen Raad. Doch gaat de zondige bitterheid nog verder, en zelfs over de uiterst duldbare grenzen heen, zoodat de schuldige zijn broeder voor een gek of dwaas uitmaakt, zulk een breekt met zijn positie in het volk van God, valt uit dat volk uit, en zal bij zijn sterven de bittere verdoemenis ervaren, die hem ten proef doet worden van het heilsche vuur. Hiermede is alzo niet anders uitgesproken, dan dat lichtere overtredingen nog genoegzaam door aardsche straffen kunnen gebot worden, doch dat er ten leste een overtreding kan komen, die het eeuwige lot van den zondaar beslist, en hem voor altoos van Gods volk afscheidt.

Niet anders staat het met Matth. XII: 32, waar we lezen: «Zoo wie eenig woord gesproken zal hebben tegen den Zoon des menschen, het zal hem vergeven worden, maar zoo wie tegen den Heiligen Geest zal gesproken hebben, het zal hem niet vergeven worden, noch in deze eeuw noch in de toekomstende.» In dit woord legt men den nadruk dan op de slotuitspraak, dat er geen vergeving zijn zal noch hierna maar noch nu reeds op aarde voor wie zich in lastering van den Heiligen Geest verloor, en leidt dan uit deze aanduiding van de twee gevallen af, dat er alzo voor onze zonden tweërlei vergiffenis te erlangen is ten deele reeds hier op aarde, en ten deele eerst na ons sterven. Ook hier echter legt men er dan in, wat er niet in ligt. Voor vele zonden zou dan vergiffenis zijn te erlangen, ten deele reeds hier op aarde, doch ten andere ook zoo, dat we in de eind-uitkomst gezaligd werden. Hier echter zal noch van het één noch van het andere sprake kunnen zijn. Wie zich aan den Heiligen Geest vergreep zal, hoe hij ook overigens tot zelfverbetering mocht geraken, die onuitdelgbare zonde nimmer te niet kunnen doen, en voor zijn eeuwige lot is alle vergiffenis van deze ontzettende zonde van zelf uitgesloten. In 1 Cor. III: 13 staat: «Eens iegelijks werk zal openbaar worden, want de dag zal het verklaren, dewijl het door vuur ontdekt wordt, en hoe dan eens iegelijks werk is, zal het vuur beproeven.» Hier staat we voor beeldspraak. De apostel zegt, dat het hem gegeven werd, in de Gemeente

waar hij optrad, het fundament te leggen. Nadat nu alzo de Gemeente gesticht was, kwamen er anderen, om op het door Paulus gelegde fundament voort te bouwen. Maar, zegt de apostel nu in vs. 10, «een iegelijk zie toe, hoe hij daarop bouwe, want niemand kan een ander fundamēt leggen, dan hetgeen gelegd is, hetwelk is Jezus Christus». Wat daar nu op gebouwd wordt, kan of uitnemend zijn, en het karakter vertoonen van goud, zilver en edelgesteente, maar 't kan ook ijdel werk zijn, en daarom het karakter vertoonen van hout, hooi en stoppels. Eenmaal wordt dit bevestigd en zal 't openbaar worden. De vrucht van wat men in Christus' Kerk arbeidt, treedt straks in het licht. De dag, d.i. de verdere ontwikkeling van de gemeente, zal het verklaren. En dit kan niet anders, omdat het in de gemeente alles moet en gist, alsof het vuur het alles aangreep, en dat vuur der vervolging en der beproefing is het, dat eens iegelijks werk beproeven zal. De samenhang laat alzo niet de minste onzekerheid over, en van een vagevuur wordt niet gerept. Het vuur der vervolging, waarvan hier sprake is, komt niet eerst na het sterven, maar te midden van de ontzettende spanning en vervolging waaraan de geloovigen hier vaak reeds zijn blootgesteld. Daarom volgt er dan ook: Zoo iemand werk blijft, dat hij op het enig goede fundament gebouwd heeft, die zal een loon ontvangen, maar zoo iemand werk zal verbrand worden in de hitte der vervolging, die zal schade lijden, en hij zelf kan dan wel behouden worden, doch niet anders dan door nieuwe spanning, d.i. als door vuur.

Bewijskracht voor wat men wil staande houden, is evenmin te ontleenen aan Phil. II: 9, 10, waar we lezen: «Daarom heeft God hem uitermate verhoogd, en heeft hem een naam gegeven welke boven allen naam is, opdat in den naam van Jezus zich zoude buigen alle knie dergenen die in den hemel en die op de aarde en onder de aarde zijn». Hieruit nu poogt men af te leiden, dat derhalve ook de reeds gestorvenen toch in den naam van Jezus de knie zouden buigen, en zulks niet alleen voorzover ze reeds gezaligd in het Vaderhuis zijn, maar ook voorzover ze nog toeven en wachten om dat Vaderhuis te mogen ingaan. Deze uitlegging laat echter de tekst geenszins toe. Waar drie casusposities tegenover elkander worden gesteld: 1°. van de gezaligden in den hemel, 2°. van de nog op aarde vertoevende, en 3°. van degenen die onder de aarde zijn, daar kan en mag men de eersten niet opvatten als vormden zij de kleine uitzondering van hen, die reeds in het Vaderhuis zijn ingegaan, en als waren met die «onder de aarde» alleen zij bedoeld, die nog in het Vagevuur de afgeheele vrijmaking afwachten. Die laatste groep toch, ook al neemt men ze als werkelijk bestaande aan, is een groep van ingaanden ten eeuwigen leven, doch voor wie die rechtstreeksche ingang nog is uitgesteld. Er is alzo geen sprake van, dat zij «onder de aarde» zouden worden teruggehouden. Dit «onder de aarde» kan een enigszins doelen op de verlorenen. En van deze verlorenen nu leert de Schrift ons duidelijk, dat ook zij ten einde der dagen uit den dood zullen opstaan, om in hun lichamelijke gestalte voor den Christus te verschijnen, doch als dan niet om door hem gered, maar om door hem voor eeuwig van zich gestooten te worden en aan het verderf ten proef te worden gegeven.

Met het laatste getuigenis, ontleend aan 1 Petr. III: 18—20, staat het niet anders. Hier toch lezen we: «Want Christus heeft ook eens voor de zonde geleden, hij rechtvaardig voor de onrechtvaardigen, opdat hij ons tot God zoude brengen; die wel is gedood in het vleesch, maar levend gemaakt door den Geest, in denwelken hij ook henengegaan zijnde, den geesten die in de gevangenen waren, gepredikt heeft, die eertijds ongehoorzaam waren, wanneer de Iankmoedigheid Gods eenmaal verwachtte in de dagen van Noach.» Uit dezen tekst is uiteraard niets hoegenaamd af te leiden voor de eeuwen die na Christus opstanding en hemelvaart gekomen zijn. De verklaring, hier gegeven, doelt toch in 't minst niet op latere eeuwen, maar eenigszins en uitsluitend op de eeuwen, die destijds na de roeping van Gods uitverkoren volk voorafgingen. Daarin wordt op Noach teruggegaan. Over den toestand van de gezaligden die in de periode vóór Noach, en straks van Noach tot Abraham, geboren werden en stierven, hingen nu steeds donkere nevelen, en het Oude Testament liet op hun toestand geen helder licht vallen. Nu daarentegen ons de Christus verschenen was, kon ook in hun toestand een gelukkige wijziging plaats grijpen. Het is deze wijziging, die met het

sterven en de begrafenis van Jezus intrad, en thans wordt ons betuigd, dat ook voor de geroepenen ten leven uit die oude dagen tusschen het Kruis en de Opstanding van den Christus het rijke licht is opgegaan. Van een Vagevuur dat thans nog de geloovigen na hun sterven ontvingen zou, wordt alzo hier met geen woord gesproken. Wat hier betuigd wordt geldt alleen de donkere tijden vóór de geboorte van den Christus, doch eenig licht, welk ook, over het lot van wie, na Christus' verrijzenis, in Christus' sterven, ontvangt ge hier in geen enkel opzicht.

Het is dan ook ten volle begrijpelijk, dat men van Roomsche zijde, met name met het oog op de belijdenis van het Vagevuur, zich niet alleen gerechtigd, maar zelfs genoodzaakt zag in hoofdzaak aan de heilige Traditie het vereischte bewijs voor zijn belijdenis te ontleenen. Zoo deed men niet uit verlegenheid, maar overmits men zelf begreep en doorzag, hoe het klare inzicht in hetgeen na het sterven ons wacht, eerst veel later tot volledige klaarheid is gekomen, en hoe men zich daarom wel op de Traditie voldeed, doch op de Schrift niet dan zijdelings beroepen kon. Het is daarom dat we dan ook opzettelijk aantoonen, hoe eerst van leverlee, en ten laatste eerst met het Concilie van Lyon, de volledige conclusie op dit leerstuk aan de Kerk ontdekt werd. Wij en de Roomschen blijven uit dien hoofde op dit stuk der belijdenis gescheiden tegenover elkander staan. In het beroep dat men van de overzijde op de Schrift deed, ontbrak elk voldoende bewijs. Dit voldoende bewijs vroeg men daarom van Roomsche zijde veelszins van de Traditie en de Kerk, en zulks niet uit nood of verlegenheid, doch omdat het volle en klare licht, naar men beweerde, over dit mysterie niet eer kon opgaan, maar dan ook eenigszins uit den glans van Traditie en Kerk ons kon toekomen. Eerst op het Concilie van Trente is dit geding tegenover ons Protestanten dan ook afgedaan.

Met den nadruk op het vuur gelegd, zij men op zijn hoede. Met name in het Oude Testament is beeldspraak bijna regel. De Oostersche opvatting, die Oostersche taal en de Oostersche stijl leent zich hiertoe. Wie dan ook nagaat wat in het Oude Testament over het water, en de bergen, en zelfs over wat we eten en drinken, in beeldspraak betuigd wordt, voelt terstond, dat hij steeds op zijn hoede moet zijn, eer hij de beelden van het water, van het vuur, van de bergen, van het brood en zooveel meer in letterlijken zin opvat. Als we in Jesaja LV: 1 lezen: «O, alle gij dorstigen, komt tot de wateren, en gij, die geen geld hebt, komt, koopt en eet, ja komt, koopt zonder geld en zonder prijs, wijn en melk», dan gevoelt een ieder terstond, welk een afgeheele miskenning het van het profetische woord zou zijn, indien we deze hier gekozen beelden letterlijk wilden verstaan. Vandaar dat ook het beeld van het vuur, dat hier gebezigd wordt, nauwelijks letterlijke opvatting toelaat. Van vuur in eigenlijken zin zou sprake kunnen zijn, indien hier gewaagd werd van lichamelijke zondaars, doch dit kan niet. Wie in het Vagevuur ingaat is gestorven; wat dan zeggen wil, dat de ziel uit het lichaam is uitgegaan, dat het lichaam als lijk in de groeve daalde, en de onlichamelijke ziel als in de verborgenheid werd ingeleid. Hoe wil men nu op een van 't lichaam beroofde ziel een verbranding, of althans een pijnlijke branding door vuur, toepassen. Een ziel kan door het vuur dat brandt, zoo 't een heusch vuur in eigenlijken zin is, zelfs niet worden aangeraakt. Bij het sterven op den brandstapel was, zoodra het sterven intrad, de inwerking van het vuur op den martelaar tot niets herleid. Het vuur van den brandstapel kon wel zijn lichaam, doch niet zijn ziel deren. Daar men nu belijdt, dat niemand in het Vagevuur ingaat, dan nadat de volstrekte scheiding tusschen ziel en lichaam is tot stand gekomen, vloeit hieruit vanzelf voort, dat hetgeen het Vagevuur genoemd wordt, niet doen kan op een in eigenlijken zin brandend vuur, dat de persoon lichamenlijk aanranden en pijnigen zou. Men moge ten deze lange jaren de opvatting van vuur in eigenlijken zin hebben laten doorgaan, om de uitwerking van wat men voorstelde op min heldere geesten te krachtiger te maken, doch voor wie na- en doordent zijn nu eenmaal beide voorstellingen volstrekt onverenigbaar. Wie als louter ziel geheel van het lichaam gescheiden is, kan door eigenlijk vuur niet meer bereikt of gedeerd worden. Natuurlijk kan hier het woord vuur beeldspreek bedoeeld zijn, in zulk een betekenisk dat de lijder die het ondergaat, er in on-

derscheiden graden ten eerste pijnlijk door wordt aangedaan, doch dan is hiermede bedoeld een pijn in geheel anderen zin, een pijn, die de ziel deert, een pijn die het verborgen innerlijk leven smartelijk aandoet, maar kan er in geen geval sprake zijn van een vuur in eigenlijken zin, daar vuur in dien zin genomen, de ziel noch raken noch deren kan. Het beeld van het vuur is hier alzo overdrachtelijk genomen, en er moet dan gedoeeld zijn op innerlijke kwellingen, die op de ziel een soortgelijke uitwerking hebben, als het wezenlijk vuur op het gevoel van huid en zenuwen. Gelijk we in ons eerste artikel aangaven, begint men hiervoor ook van Roomsche zijde klaarder uit te komen. Doch ook al neemt men het in dien zin, zakelijk verandert men niets aan de belijdenis. Is er een zielspijniging die door 't berouw en door de schulderkentenis onmiddellijk na het sterven intreedt, en die eerst bij den ingang in het Vaderhuis geheel wegvalt, dan doet 't hier ter zake niets af, met welk woord men dit poogt uit te drukken, en daar nu het zich branden door vuur van de huid en van de zenuwen en het vleeschelijk lichaam, de uiterste smart aanduidt, laat het zich uitnemend vinden, dat men in beeldspraak ook hier van Vagevuur sprak, en door dit spreken van vuur de innerlijke smart aanduidde, die aan den ontslapene overkomen zal, indien hij niet aanstonds in het Vaderhuis mag ingaan, doch vooraf zijn geestelijke zuivering nog heeft door te maken. Dit alles is hier bijzaak, en de hoofdzaak in dit geding is en blijft nog steeds, dat we de volstrekte scheiding tusschen de zonden, die doodelijk zouden geweest zijn, en waarvan de Middelaar ons verzoende, en tusschen de na-zonden, als we het zoo noemen mogen, die na deze wedergeboorte en bekeering in ons nauwerken, niet als zoodaanig van elkander scheiden kunnen. Voor ons is het sterven, zoo we wedergeboren zijn, en aanstands losgemaakt worden van elken zondigen band, een bevrijd worden van alle zondige nauwerking, om nu voort onmiddellijk bij het opwaken in de eeuwigheid alle nevelen te zien wijken, en de volle klaarheid van het eeuwige licht van den Drieënnigen God over ons te voelen uitgaan. In het Heden zult gij met mij in het Paradijs zijn, sprak zich dit zoo klaarlijk uit. En al weten we nu zeer wel, dat de Roomsche belijdenis de schuld, die in den dood mede gaat, scheidt en splitst in eenenrijds zeer kleine en geringe overtredingen, en anderzijds de rechtstreeks daartegenoverstaande zeer aangrijpende zonden, zoodat het Vagevuur voor den één zoo ontzettend bang en voor den ander slechts een doorgang door een donkere schaduw is, als Gereformeerden kunnen en mogen we aan zulk een voorstelling, hoe getemperd ook, geen oogenblik toegeven. «Nu zien wij, betuigt de Apostel, door een spiegel in een duistere rede, maar alsdan zullen we zien aangezicht tot aangezicht. Nu kennen we ten deele, maar alsdan zullen wij zien aangezicht tot aangezicht. Nu ken ik ten deele, maar alsdan zal ik kennen, gelijk ik ook gekend ben».

Op het voor ons zoo pijnlijke feit, dat de leer van het Vagevuur bedoelde, van uit deze aarde, of wil men van de Kerk op aarde, pogingen te doen uitgaan, om in den hemel daarboven den staat van zaken te veranderen, gaan we hier niet verder in. Het bange gevaar zelf dat hierin school, is door ons aangeduid, doch de nadere toelichting van dit gevaar voegde in dit verband niet. Hier volstond het, zoo klaarlijk doorzien kon worden, waarom de Kerk het redmiddel tot heil alleen voor deze aarde is, maar dan ook in het Vaderhuis niet meer als reddende Kerk optreedt.

Dr. A. K.

„Nogmaals: Naar de Schriften”.

En dat hij is begraven, en dat hij is opgewekt ten derden dage, naar de Schriften.
1 Cor. XV: 4.

En nu de keerzijde.
Tot tweemaal toe betuigt de Apostel, dat het loopen moest, gelijk het liep, omdat het alzo naar de Schriften was. Dit nu alzo, in zijn eerste getuigenis, op het lijden en sterven van den Messias. En komt nu zijn tweede beroep op de profetie van het Oude Testament aan de orde, dan doelt dit niet op den Kruisdood, maar op de Verrijzenis van den Christus ten derden dage. Zoo staat er in vs. 3 en 4. In vs. 3: «Ik heb u allen ten eerste overgegeven hetgeen ik ook ontvangen heb, dat de Christus gestorven is voor onze zonden, naar de Schriften». En daarop volgt dan in vs. 4: «en dat hij begraven is, en dat hij is opgewekt ten derden dage, naar de Schriften». Beide malen alzo geheel dezelfde betuiging, maar doeliende achtereenvolgens op

twee onderscheiden zaken. De eerste maal op Jezus Kruisdoof, den eersten keer op wat hem smaakt aan deed, en ten slotte aan den dood overgaf, maar den tweeden keer verwijtende naar wat zijn glorie deed intreden en straks door zijn hemelvaart zou voltooid worden. Een tweedeele verwijzing alzo, eerst naar Jezus' ondergang in den dood, doch de tweede maal een verwijzing naar Jezus' verheerlijking. En bij beide verwijzingen is dan voorts scherp in het oog te houden, dat beide malen de verwijzing naar de Schrift, eeniglijk slaat op wat wij het *Oude Verbond* noemen. Toen Paulus toch dezen eersten brief aan de Kerk van Corinthen schreef, bestond het Nieuwe Testament nog niet. Beide zinnelijke uitspraken, zoo die uit het 3e als die uit het 4e vers, strekken derhalve, om duidelijk in het licht te stellen, dat thans volledig de dubbele Oud-Testamentele Profetie vervuld was, zowel die omtrent Jezus' lijden en sterven, als die geheel andere die doelde op Jezus' Verrijzenis, en Hemelvaart en op zijn plaatsneming aan de Rechterhand des Vaders.

Het moest aan de Corinthiërs ernstig en met nadruk op 't hart worden gedrukt, dat al heiligen nu van den Christus te bejden was, reeds onder het Oude Verbond door de Profeten was aangekondigd, en dat 't thans juist zó uitkwam, als het geprofeeterd was en bij het uitkomen juist zó toegevoegd werd, als het niet nu pas door den Dooper, maar in oude eeuwen reeds aan Gods volk voorspeld was.

Het is hierom dan ook, dat de Apostel tot twee malen toe, door zijn zeggen: *«Naar de Schriften»* naar het Oude Testament verwijst. Het moest voor de Kerk aller eeuwen onherroepelijk vaststaan, dat de Christus, naar Gods bevel, alzo moest lijden, en straks moest verheerlijkt worden, en dat de zaligheid van Gods uitverkorenen ten slotte van de gereede vervulling van deze beide Profetieën afhing.

Het is hier in gewijzigden vorm geheel hetzelfde als wat dezelfde Apostel aan de Kerk van de Philippenzen schreef. Ook daar begon hij met te verwijzen naar Jezus' Goddelijke persoonlijkheid. *«Die in de gestaltenisse Gods zijnde, zoo was de verheven uitdrukking, waarmede hij hun den Zoon des Vaders inliefde. Hij was, zoo betuigt de Apostel, van alle eeuwigheid her in de gestaltenisse Gods, zóo beest, dat hij het «geen roef gesicht had», «Gode evengelijk te zijn.»* Doch toen is zijn geheel vrijwillige zelfvernedering ingetreden, een vernedering tot vernietiging toe. Zoo toch schreef de Apostel: *«Die Zoon Gods heeft zich zelve vernedert, doordien hij de gestaltenisse van een dienstknecht aannam, en alzo den menschen was gelijk geworden. En na alzo als het vleeschgewone Woord in dienstknechtgestalte te zijn opgetreden, heeft de Christus zich zelve vernederd, gehoorzaam geworden zijnde tot den dood, ja, den dood des Kruises.»*

Dit was het eerste stadium van het groote werk der Verlossing, doch daarop volgde dan ook het tweede, en dat tweede bestond hierin, dat «God hem uitmact heeft verhoogd en hem een naam heeft gegeven, welk boven allen naam is, en hiervan zou ten slotte de heerlijke uitkomst zijn, dat zich in den naam van Jezus buigen zou alle knieën dergenen die in den hemel, die op de aarde en die onder de aarde zijn, en dat ten leste alle tong zou bejden dat Christus de Heere is, tot heerlijkheid Gods des Vaders». Geheel ditzelfde nu is het, wat de Apostel in zijn zendbrief ook aan de Kerk van Corinthen betuigde, en betuigde als niet anders inhoudende, dan wat reeds in de dagen der aloude Profetie aan het volk van Israel was toegezegd.

Beide, alles beheerschende, gebeurtenissen in de existentie van den Christus vormen derhalve één samenhangend geheel. Ze doelden er toch beide op, om het Paradijs, dat door Satan's verleiding en Eva's bezwijking zoo jammerlijk te loorging, in nog verhoogde glorie te herstellen. In de Volleiding toch zal niet eeniglijk het Paradijs zijn teruggekeerd, maar het zal opnieuw onzen toestand beheerschen; doch alzo, bij vroeger vergeleken, met dit tweedelijk verschil, ten eerste, dat het nieuwe Paradijs in volle heerlijkheid voltooid zal wezen en alzo in die heerlijkheid zou onoverbrekelijk vast zal staan, dat er geen breuke ooit meer zal kunnen intreden. Juist echter om dit alle heerlijkheid te boven gaande einddoel te bereiken, moest de niets ontziende zelfvernedering van den Redder aan het Paradijs voorafgaan. De Christus kon ons niet redden, door het beste wat nog op deze aarde was overgebleven, enkele graden in zuiverheid en luister te verhoogen. Om de redding te kunnen aanbrengen, moest de Christus in het diepste van onze menscheijke verwijfeling wegzinken, in die diepte zijn verkorenen vinden, en zoo uit die diepte der zelfvernedering en zelfvernietiging, het verlorene en van schuld gereinigde kind van God te voorschijn doen treden. Vandaar de niets ontziende graad van zelfvernedering en zelfvernietiging waarin hij, ons ten goede, weg-zak; maar van daar dan ook de volkomen zaligheid die er het eindresultaat van kon worden. Het Kruis met Gethsemane en straks daartegenover de Verrijzenis en de Wederopstanding zijn dan ook de twee eindpolen, waartusschen onze verdorvenheid en onze onzaligheid anderzijds inzweven. Die twee, eenerzijds de zelfvernietiging van den Man van Smarte, en anderzijds de glorie van den Christus die aan de rechterhand Gods is gezeten, ze vormen samen één geheel, en daarom moest het lijden op 't diepst geleiden worden, opdat een zaligheid zonder grenzen kon worden toegezegd en straks toebedeeld.

Dit nu was het Goddelijk program, dat van het Paradijs af voor de terugbrenging van de Paradijsglorie in het Raadsbesluit Gods was vastgelegd. Een program waarvan wij de klare doorwerking niet overzien kunnen, omdat het mysterie niet is op te lossen, waarom Eva met Satan in aanraking moest komen, en zulks, zóó dat uit die schijnbaar zelfs oppervlakkige aanraking alle jammer in hemel en op aarde, ja zelfs de lijden- en stervensnoodzakelijkheid van den Christus voortspoot. Doch die noodzakelijkheid eenmaal voor vast ondersteld en aangenomen, dan was er geen verlossing en verzoening door mindere toewijding en mindere zelfopoffering mogelijk. Maar dan vormen ook eerst de algehele zelfopoffering en straks de algehele triomf en zegepraal van den Christus als vanzelf de in haar onderling verband onmisbare en rechtstreeks zich 't elkaar aansluitende gebeurtenissen, die sáam het volmaakte heilige plan boden, dat uit het teloor gegane Paradijs eenmaal in het vernieuwde en aldus volmaakte Paradijs zou terugleiden. En blijkt nu uit de Evangelien, dat de Christus na zijn Verrijzenis, in stede van aanstonds in zijn volle glorie op te treden, zich

integendeel in een halfdoorzichtige gedaante, als bij de Emausgangers, schuil hield, om eerst met zijn Hemelvaart in de volle glorie op te stijgen, wat anders sprekt hier dan uit, dan een teederlijk zich terugtrekken, opdat de herkenning voor zijn jongeren mogelijk zou zijn, en de overgang geleidelijk zou intreden, die eens elk kind van God voor den Christus in zijn glorie zal doen nedervallen. Juist om straks volkomen genoten te kunnen worden, moest aanvankelijk een schaduw den vollen glas van den Christus tot zelfs nog voor zijn jongeren onsluieren.

Dr. A. K.

Amsterdam, 16 Mei 1919.

Komt de Generale Synode, die in 1920 zal gehouden worden, naar we hopen, onder gunstiger condities saam, zoodat de arbeid dezer Synode niet door allerlei storende elementen van buiten zal beïnvloed worden, dan mag ook verwacht worden, dat deze Synode ernstig haar aandacht zal wijden aan de groote vraagstukken, die ons kerkelijk leven aan de orde stelt. Welke deze vraagstukken zijn, hebben we reeds vroeger uiteen gezet. Herziening van onze Belijdenisschriften, van onze Liturgie en van onze Kerkenorde zijn de drie desiderata. De *Heraut* heeft reeds jaren geleden op de noodzakelijkheid van een herziening dezer drie gewezen. En deze roepstem heeft in onze kerkelijke pers vrij algemeen weerklink gevonden. Het staat thans aan de Kerken zelf om deze vraagstukken op het agendum der Synode te plaatsen. En we twijfelen niet, of dit zal ook geschieden. Het zou niet goed wezen, dat zulke vraagstukken wel telkens in den boezem der Kerken aan de orde kwamen en dat de Generale Synode toch zich over deze vraagstukken niet kon uitspreken, omdat men nagelaten had deze vragen bij de Synode aanhangig te maken.

Het deed ons daarom leed, dat de Kerkeraad van Amsterdam een voorstel om deze punten op het Synodaal agendum te brengen afwees, en zelfs toen gevraagd werd op welke gronden deze weigering berustte, het stilzwijgen bewaren bleef. Het had ons juist toegeschenen, wanneer de bezwaren, die in den Kerkeraad tegen dit voorstel ingebracht waren, publiek waren uitgesproken. Er had dan een discussie kunnen volgen, die de zaak zelf tot meer helderheid en klaarheid zou gebracht hebben. De zaak, waarom het gaat, is voor heel ons kerkelijk leven van te hoog belang, dan dat zij aldus in den doofpot kan worden gestopt.

Maar al zijn deze bezwaren niet officieel ter kennis van ons kerkelijk publiek gebracht, toch lekte wel zooveel uit, dat het niet moeilijk valt deze bezwaren hier weer te geven. Daar ze vermoedelijk niet alleen in den Amsterdamschen Kerkeraad, maar ook elders zullen aangevoerd worden, is het daarom zeker gewenscht, dat we deze bezwaren openlijk mededeelen en tegelijk onderzoeken in hoeverre zij metterdaad steekhoudend zijn.

Het eerste en voornaamste bezwaar, dat is ingebracht, was, dat een generale revisie van onze Belijdenisschriften in strijd zou wezen met ons Gereformeerd beginsel. Zulk een generale revisie is in de 16e eeuw door de Remonstranten geëischt en onze Gereformeerde vaders hebben zich toen met hand en tand tegen zulk een generale revisie verzet. Zelfs was het pertinente verzet tegen dezen eisch der Remonstranten, die ook door de Overheid was overgenomen, een der oorzaken, waarom het consent voor het houden eener Generale Synode niet kon verkregen worden. En hoe zou men dan thans dezen eisch, die zoo bevestigd en pertinent door onze Gereformeerde vaders afgewezen was, overnemen en aan de Generale Synode voorstellen? Wat alleen geoorloofd is, is dat wie bedenking heeft tegen een bepaald stuk der Confessie, deze bedenkingen, met de gronden uit Gods Woord waarop dit bezwaar rust, aan de Generale Synode mededeelt en de Generale Synode dan over deze bedenkingen een uitspraak doet. Dat zou dus de weg zijn, die ook thans zou moeten gevolgd worden.

Dit argument, dat, indien het juist was, den weg voor een generale revisie van meet af zou toeluiten, schijnt echter sterker dan het is. Wanneer onze Gereformeerde vaders bedenking hadden tegen een generale revisie, dan golden die bezwaren een revisie zóals de Remonstranten die eischten. De Remonstranten hadden principiële bedenkingen tegen den geheelen inhoud onzer belijdenisschriften; ze beweerden, dat daarin tal van dingen stonden die niet overeenkomstig Gods Woord waren; en in plaats van nu deze bezwaren te formuleeren en de stukken aan te wijzen, waartegen hun bezwaar ging, wilden ze dat een Generale Synode de geheele Confessie en den geheelen Catechismus zou toetsen aan Gods Woord, om daaruit weg te laten of daarin te veranderen, wat volgens hen met Gods Woord niet in overeenstemming was. Tegen zulk een generale revisie der Belijdenisschriften nu hebben onze Gereformeerde vaders zich terecht met hand en tand verzet. Niet, omdat niet elk stuk van de Belijdenis aan Gods Woord mag getoetst worden, en ieder, die op grond van Gods Woord bezwaren tegen de Confessie heeft in te brengen, deze niet aan het oordeel der Synode mag onderwerpen, maar omdat het niet aangaat de Confessie als geheel in staat van beschuldiging te stellen, zonder dat men daarvoor de gronden heeft aangegeven. Zulk een revisie, als de Remonstranten bedoelden, ging uit van de onderstelling, dat de Confessie vele dingen behelste, die met Gods Woord in strijd waren. Ze diende om de Confessie als geheel in staat van beschuldiging te stellen en verdacht te maken. En dat nu zou reeds met elken regel van het recht in strijd wezen. Een rechter gaat niet zitten om op

een generale aanklacht, dat iemand verdacht is, heel zijn leven te onderzoeken. Er moet een bepaalde aanklacht tegen hem ingediend worden. En alleen over die bepaalde aanklacht doet de rechter uitspraak. Maar hier is meer. De Confessie is niet een stuk, dat plotseling in het midden der Kerk is neergeworpen, maar de historische uitdrukking van wat het geloof der Kerk is. De Kerk zelf heeft daarin uitgesproken, wat ze meent, dat op grond van Gods Woord de waarheid is. En al mag dit oordeel der Kerk feilbaar wezen en daarom ieder lid der Kerk het recht hebben tegen deze Confessie bezwaren in te brengen, de Kerk zelf kan niet beginnen met deze Confessie, die de uitdrukking van haar geloof is, als geheel aan een onderzoek te onderwerpen, of zij wel met Gods Woord overeenstemt.

Indien door wie dan ook, in ons midden, de eisch van zulk een generale revisie gesteld was, dan zou niemand beslister dan de *Heraut* zich tegen zulk een eisch verzet hebben. Van een dogmatisch bezwaar tegen den inhoud der Confessie, van een willen losmaken van onze Kerken van den band aan de Confessie, van een in staat van beschuldiging stellen van de Confessie als geheel, is geen sprake. Met datgene wat onze Confessie belijdt, zijn wij het van ganser harte eens. Ons bezwaar is dan ook allerminst, dat wat in de Confessie en den Catechismus staat, niet in overeenstemming met Gods Woord zou wezen. Wij zijn geen Remonstranten, die met allerlei heimelijke bedenkingen tegen de leer der Gereformeerde Kerk, die zoo heerlijk en bevestigd in onze Belijdenisschriften tot uiting is gekomen, rondloopen en nu onder het mom van een algehele revisie de Kerken zouden willen bewegen de zijne punten van de Belijdenis af te slijpen, water in den kostelijken wijn te doen en allerlei ongereformeerde denkbeelden in de Confessie binnen te loodsen. Onverzwakt en onverrukt zullen we den inhoud van onze Belijdenis, die door het bloed der martelaren is bevestigd en waarin we een kostelijke gave eren, door God aan onze Kerken in Nederland geschonken, aan het nageslacht overleveren. Wat we alleen willen is, dat onze Kerken in haar Confessie zich ook zullen uitspreken over de ernstige vraagstukken, die in onzen tijd aan de orde zijn gekomen. Een Confessie mag geen petrofaet worden. De leiding des Heiligen Geestes staat stil met de Dordtsche Synode van 1618/19. Er zijn in onze dagen heel andere ketters en afwijkende richtingen opgekomen dan in de dagen onzer vaders. De Kerk heeft ook tegenover deze nieuwe ketters zich op grond van Gods Woord uit te spreken. Dat alleen is het doel, waarom we een revisie van de Confessie en den Catechismus vragen. De eisch, dat we niet van een generale revisie zullen spreken, maar bepaalde stukken in de Belijdenis zullen aanwijzen, waartegen we bedenking hebben, is dus onhoudbaar. We hebben tegen geen enkelstuk van de Belijdenis dogmatische bezwaren. Niet tegen wat er staat gaat onze bedenking, maar tegen hetgeen in de Confessie en met name in den Catechismus ontbreekt. We vragen geen herziening van den inhoud der Confessie, maar een uitbreiding van den inhoud om beter gewapend te zijn tegen de vijandige machten van het ongelooft, die zich in onze eeuw tegen de Kerk hebben opgemaakt.

Kan reeds uit dien hoofde een beroep op wat onze Gereformeerde vaders over zulk een algemeene revisie der Belijdenisschriften geoordeeld hebben, niet opgaan, ook formeel is dit beroep niet juist. Een algemeene revisie, mits deze niet den dogmatischen inhoud raakte, is door onze Gereformeerde Kerken nooit afgewezen. De Synode van Antwerpen in 1566 heeft onze Confessie, zóals deze door Guido de Bres was opgesteld, wel degelijk aan een algemeene revisie onderworpen, want schier elk artikel is toen herzien, verkort of, wat de formulering betreft, juist gemaakt. Ook op de Dordtsche Synode in 1618-19 is wederom hetzelfde geschied, want ook toen is de geheele tekst van de Confessie aan een revisie onderworpen. Tegen zulk een revisie hebben onze Kerken dan ook nooit bezwaar gemaakt. Op de Fransche Synoden was het zelfs regel, dat telkenmale de Confessie in haar geheel werd voorgelezen en gevraagd werd, of iemand tegen de uitdrukkingen in de Confessie ook bezwaar had. En waarom zou dan, nu meer dan drie eeuwen sinds deze laatste revisie zijn voorbijgaan, ook thans een Generale Synode niet zulk een generale revisie mogen ondernemen? Hoe hartelijk we ook met den inhoud van onze Confessie instemmen, toch zal wel niemand beweren, dat niet op meer dan één punt een nauwkeuriger formulering gewenscht en noodzakelijk is. Er zijn stukken in onze Catechismus, die zonder eenige schade voor het geloofleven, veel korter zouden kunnen behandeld worden, zóals de leer der Sacramenten, en er zijn andere die noodzakelijk een veel breeder behandeling vereischen. En wat is zulk een revisie anders dan wat de Synode van Antwerpen en die van Dordt hebben gedaan?

De inaugurele oratie van Prof. Buytendijk.

J. I. Vrijdag heeft de nieuw benoemde hoogleraar in de Faculteit der Geneeskunde aan de Vrije Universiteit Dr. F. J. J. Buytendijk zijn inaugurele oratie gehouden, waarbij hij als onderwerp koos: *Oude problemen in de Moderne Biologie.* Van deze rede, die met bekwaam spoed reeds in druk verschenen is, geven we hier het korte persverslag weer.

Hedenmiddag aanvaardde Prof. Dr. F. J. J. Buytendijk het Hooglerarsambt aan de Vrije Universiteit met een rede over: *«Oude Problemen in de Moderne Biologie.»*

Na een inleidend woord, waarin er op gewezen wordt dat de wetenschap in hare beste uitingen het geluk van de menscheid heeft gezocht, wijst spreker op de verantwoordelijkheid van den natuuronderzoeker tegenover den student, en aan deze verantwoordelijkheid is niet voldoende voldaan, wanneer men zich bij zijn onderwijs van theoretische bespiegelingen onthoudt. Deze negatieve werkzaamheid zou stellig reeds een heilsamen invloed hebben tegenover de apodictische zekerheid, waarmede menige levensatheorie wordt verkondigd. De problemen der biologie grijpen echter diep in ons voelen en denken in, en al naar het oordeel dat de wetenschap over het leven zich vormt, wijst zij ook den mensch zijn wezen, herkomst en toekomst aan. Een blik op de wetenschappelijke producten van onzen tijd en nog meer eenige filosofische bespiegeling doet ons inzien, dat alle biologie vanuit een vooraf bepaalden grondslag wordt onderwezen en opgebouwd, vanuit beginselen, die hoewel zelf vaak verzwegen, hun stempel drukten op de verwerking der feiten. Deze beginselen wortelen in de persoonlijkheid van den onderzoeker.

Voor den experimentator doet zich nog een ernstige vraag voor, n.l. met welke onderzoekingen van de bijna oneindig vele hij zich zal bezig houden. Dit hangt af van de problemen welke oplossing de bioloog zoekt. Het kan ons niet verbazen, dat de belangrijkste problemen ook de oudste zijn.

De mens en zijn wezen, de levende natuur en hare verschijning veranderen niet. Hetgeen dat geweest is dat is nu, en wat wezen zal, dat is alreeds geweest; geldt ook voor de vragen, die in het menscheijk hart oprijzen, als hij de veelheid en eenheid in de natuur gadeslaat.

Eenige der voornaamste oude problemen worden door spreker toegelicht en de richting geschilderd, waarin de moderne biologie deze meent te moeten oplossen. Als zoodanig noemt spreker:

Mechanisme of vitalisme?
De betekenis van het psychische in de levende natuur?
Praeformatie of epigenese?
De doelmatige samenhang van levende en doode natuur?

De eerste vraag, een oud probleem, dat reeds in de Griekse wijsbegeerte voorkomt, wordt door de moderne biologie verschillend beantwoord. In den regel voelt de physioloog, die zich met de functie van gedeelten van organismen bezig houdt, het meest voor de mechanistische opvatting. De oorzaak hiervan is te zoeken in de methode, het levend object in deelen te verdeelen. Wie dit doet heeft reeds a priori de meening aanvaard, dat hij het object van zijn onderzoek als deelbaar, dus als materie opvat. Het juiste bewijs van de rechtmatigheid dezer analytische methode zou gegeven zijn, indien, evenals bij een machine, na de analyse de synthese uitvoerbaar was. Dit is, zóals bekend, tot duaver niet mogelijk geweest. Spreker meent echter, dat het voorbijgane zou zijn in deze mislukking het bewijs te zien, dat de werkzaamheid van vele organen niet als van physico-chemische machines zou zijn te verstaan. Voor de functie van vele organen is dan ook de vraag mechanisme-vitalisme voor ons nog niet oplosbaar te achten.

Bij de studie van de organismen in hun geheel en ook bij de bestudering van complexfuncties, zóals voeding, ademhaling, bloedsomloop, is het onmogelijk physico-chemische beschouwingen als verklaringgrond te geven. De bewijzen voor het vitalisme zijn op het terrein van de erfelijkheid, ontogenese en het handelen der dieren. Voor deze verschijnselen is vooral langs logischen weg aangetoond dat de machinetheorie hiervan nooit de verklaring zou geven. Dit roept naar de logische grondslagen van de biologische wetenschap is van groote betekenis.

Een der meest krachtige bewijsgronden voor de werkzaamheid van immaterieele factoren in het organisme zijn het handelen der dieren. Dit nu brengt spreker tot het tweede probleem: De betekenis van het psychische in het leven. Dit probleem is ouder dan de vraag mechanisme-vitalisme. Immers reeds in het ongeschoolde denken wordt leven en dood verenzelvigd met beziel en onbeziel. Deze tegenstelling is een onuitroerbare denkbeeld van de menscheid, dat wel vaak door de wetenschap is bestreden, doch om ook telkens weer met klem te worden verdedigd. Welbewust van de gevaren, meent ik toch dat de officiële wetenschap goed zou doen meer dan tot dusverre met deze onuitroerbare denkbeelden van de menscheid rekening te houden en niets aan hare waardigheid zou afdoen door hare belangrijkste, niet technische uitspraken, aan de natuurlijke intuïtie te toetsen.

Doen wij dit, dan wenden wij ons zeker wel voor alles tot de denkbeelden en intuïtieve uitspraken van hen, wier geschriften voor ons evident getuigen, dat zij de Waarheid verkondigen. De H. Schrift spreekt zich met nadruk uit omtrent het beziel zijn van alle levend schepsel, omtrent een zieleleven met name ook van het dier.

Moge de wetenschap alle zielsbestaan bij het levende organisme hebben willen loochenen en met de navolgers van Descartes de dieren als automaten beschouwen, deze opvatting bleef strijden tegen onze innerlijke overtuiging.

De nikomsten van de moderne vergelijkende psychologie hebben deze overtuiging in het algemeen gesteld. Een jonge wetenschap bestudeert het gedrag, de «behavior» der dieren. De diep-psychologische verschijnselen voeren tot de erkenning van het bestaan, van de diep-psychie. Ook de vraag of er tusschen menschen- en dierenziel een verschil bestaat, heeft de moderne biologie ter hand genomen. Zoover thans het onderzoek gaat, bevestigd het de grondgedachte, die in de Schrift zo klaar is neergelegd, n.l. dat er tusschen menschen- en dierenziel een onoverbrugbaar principieel verschil bestaat. De specificiteit van elk dier psychologische verschijnselen voort tot het aannemen van praeformante factoren in het psychische.

Het derde oude probleem, praeformatie of epigenese, kwam in dezen vorm in de eerste helft der zeventiende eeuw voor. In de moderne biologie heeft Weismann de praeformatieleer in materialistischen vorm verdedigd. Het blijkt echter, dat er logische bezwaren tegen de determinanteleer bestaan. Hoe ook, door Driesch is aangetoond, dat men praeformatie moet aannemen. Door dezen, evenals door de theistische denkende onderzoekers wordt een immaterieele praeformatie aangenomen. Vanuit dit gezichtspunt wordt het probleem evolutie of creatie bezien. Is dit een volledige tegenstelling? Indien men onder evolutie de theorie verstaat volgens welke alle dier- en plantenvormen uit een soort oerorganismen zich hebben ontwikkeld en deze

oerorganismen uit de doode stof, en men zich voorstelt als ware dit alles geschied door toevalle in- en uitwendige krachten, dan is de tegenstelling evolutie-creatie een volledige.

De moderne biologie huldigt echter andere evolutietheorieën. Deze evolutie-theorieën leeren praeformatie en voerden tot de opvatting, zóals we onlangs door Prof. Bolk is ontwikkeld. Voor de moderne evolutieopvatting bestaat geen andere uitweg, dan aan te nemen, dat bij het ontstaan van het eerste leven een nieuw beginsel van groote gecompliceerdheid optrad. In ieder geval werd de wet omne vivum ex vivo volgens de evolutieer eenmaal op wonderlijke wijze verbroken, volgens de Schrift geschiedde dit meermalen, althans nog eenmaal n.l. bij het ontstaan van den mensch. Nader ontwikkelde spreker het verband tusschen scheppingsleer en natuurlijke verklaringen en meent, dat van een eigenlijken strijd thans weinig sprake meer kan zijn.

Het laatste probleem dat spreker behandelt, is de harmonische doelmatigheid der geheele natuur. Het einddoel in de natuur is voor de wetenschap niet te kennen, maar twee belangrijke geschriften wijzen er op, dat de overtuiging van een doelmatige samenhang van alle natuurverschijnselen bevestigd wordt. Henderson toonde dit aan voor het verband tusschen doode stof en leven. Erich Becher voor de levensverrichtingen van verschillende organismen onderling. De gedachte van een harmonisch doelmatige eenheid, welke niet op bloedverwantenschap berust, maar op een ontspringen uit eene Gedachte, op eene werking van eene Macht, werpt een helder licht op talrijke verschijnselen van wederkeerige doelmatigheid in planten- en dierenrijk.

Met de gebruikelijke toespraken besloot spreker zijne redevoering.

Voor deze rede, waarmede Prof. Buytendijk zijn hooglerarsambt aanvaardde, zijn we hem dankbaar. Was reeds vroeger, vooral uit zijn proefschrift, gebleken, welke kostelijke gaven voor de wetenschap hem geschonken zijn, in deze oratie werd ons meer geboden dan een rijpe vrucht van zijn wetenschappelijke studie; er spreekt uit deze oratie een man van beginsel, die niet aarzelt ook op het gebied der wetenschap uit te komen voor wat hij geloof.

Met groote bezonnenheid heeft Prof. Buytendijk aangetoond, hoe de groote problemen, die zich op het terrein der natuurwetenschap voordoen, ook door de moderne theologie niet tot oplossing kunnen worden gebracht en dat met name het «leven» voor de wetenschap een mysterie is en blijft. Maar zoo bevestigd mogelijk keert hij zich tegen de mechanistisch-materialistische opvatting en toont aan, hoe ook de nieuwere onderzoekers van de biologische verschijnselen steeds meer van deze materialistische opvatting terugkomen. Hij heeft zich daarbij gewacht voor de klip, waarop zoo menig apologete vervalt, om uit de overvloedige veelheid van meningen, die op dit gebied verkondigd worden, een en ander bijeen te zoeken en dit met de theistische opvatting van de wordingsgeschiedenis van het levende in overeenstemming te brengen. Een dergelijke «Vermittlungs» acht hij beneden de waardigheid van de wetenschap en wij zouden er aan willen toevoegen, eveneens beneden de waardigheid van het geloof. «De feiten der Schrift en de feiten der natuur», zegt hij, «zijn beide even waar. Vrede of bemiddeling moet alleen verkregen worden tusschen elkaar vijandige elementen. Ons geloof en onze wetenschap zijn niet elkaar vijandig, maar zijn harmonisch vereenigd en verweezelikt in onze eigen persoonlijkheid. Dat is de ideale toestand, waarvan de werkelijkheid slechts een zwakke afspiegeling kan zijn. In de interpretatie van de feiten der Schrift en der natuur dwalen wij maar al te vaak en zien dan ook maar al te spoedig conflicten en al te spoedig overeenstemmingen» (blz. 25).

Maar hoezeer deze ernstige les ons tot voorzichtigheid manen moet, aarzelt Prof. Buytendijk toch niet, ook bij de problemen, die hij behandelt, telkens er op te wijzen, welke solutie de H. Schrift ons geeft. Al heeft de wetenschap bijv. alle zielsbestaan bij het levende organisme willen loochenen en met de navolgers van Descartes de dieren als automaten willen beschouwen, Prof. Buytendijk wijst er terecht op, hoe de officiële wetenschap toch goed zou doen meer dan tot dusverre te rekenen met de onuitroerbare denkbeelden van de menscheid en met name met de uitspraken van hen wier geschriften voor ons evident getuigen, dat zij de Waarheid verkondigen. En de H. Schrift spreekt zich met nadruk uit omtrent het beziel zijn van alle levend schepsel, omtrent het zieleleven met name ook van het dier (blz. 15). Zoo geeft de Heilige Schrift ons vastigheid ook ten opzichte van deze biologische problemen; maar ze doet meer dan dat, zij geeft ons ook een antwoord op de vragen, die de wetenschap niet beantwoorden kan.

Ze doet dat met name ten opzichte van het ontstaan van het levend organisme en van den mensch, omdat zij leert, dat beide aan een scheppingsdaad Gods hun ontstaan te danken hebben (blz. 28) en ze verklaart ons ook, wat het einddoel is van heel de natuur, wat Prof. Buytendijk met een schoon citaat aan Guido Gezelle ontleend, duidelijk maakt, waar deze het «Schrijverke» op de vraag: wat schrijft gij toch? antwoorden laat:

Wij schrijven, en kunt gij die lesse toch niet lezen, en zijt gij zoo bot?
Wij schrijven, herschrijven en schrijven nog,
den heiligen Name van God!

Is de Hervormde Kerk een schijnkerk?

XXI.

Juist omdat men in de Hervormde Kerk telkens met zooveel nadruk zegt, dat men zich van de Kerk nooit mag afscheiden, zoolang deze Kerk nog geen valsche Kerk

is geworden tegenover de plaats, Zeker is het gebrek en voldoende van de K over een ni keurden. G en wannee zonde, die laten mag scheuring i leiding geve een zuivere in deze Ke komenheid insluipen e zijn. Een eenmaal er de fout g oud-Afrika disten in o zij dit ide volkomen t de Donatist Labadisten en a Bra Voetius v dat niet bij ledere twee in de Kerl niet omtre de vereenig opgeheven, van de Ke want hoeve danige geb zegt hij, a Kerken n scheiden e (Pol. Eocl. in een Ker of de toes tusschen h dat men n plaats en mag sticht wil men z hare gebre men op zi andere pla Kerk gevo

Maar ho van elk on ding, het i hij ten voll het beider, neelsijk is eigenschapi oplosbaarh hij, kan n den worde naar elders reeds geor tegelijk me er in die gevallen k van vervolg kankerend i geen geneti geval kan vorige kerk gezonde de kerkelijk lic worden, he al naar de. Op dien g recht van rechtvaardij binding en en onder i zeggen en het kerkelij lidmaat wa

Het rech dus vast. I over de v Kerk reeds zulk een de vraag (t. l. p. 69, vraagt hij, eene deel z zal worden, in de ceren een nieuwe en het an in stand n zij nog alt antwoordt waar is, d als het ve eenig zijn, moed worde van een on door een o een Kerk o voorbeeld wijst hij n de Engelsc was. In Engelsche l teerden der Synodale worden en zegel gehee predikanten als de pla deze Syno de Engelsc een geheel geweiger lingen van sterdam en de andere, dit voorber gane corre oorzaak h gezant een Engelsche en hun te de wil van een van de deputaat zo de Synode voor deze l te verbreke Koning aa